

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Øieblikket Nr. 7

Citation: Kierkegaard, Søren: "Øieblikket Nr. 7", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009 , s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-oi7-txt-shoot-id14c87f88-37f6-45a1-821c-e0a1df352220.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Confirmationen og Vielsen; christeligt Comedie-Spil eller det som værre er.

Samvittigheden (forsaavidt der kan være Tale derom i denne Forbindelse) Samvittigheden synes at have slaaet »Christenhed«, at det dog var altfor galt, at det ikke gik an med dette reent bestialske Nonsens: at blive Christen paa den Maade, at man som Barn faaer en Sjat Vand over Hovedet af en kongelig Embedsmand, og at Familien i den Anledning arrangerer et Selskab, et Gjestebud, hvor man celebrerer denne Festlighed.

Dette gaaer dog ikke an, har »Christenhed« meent, det maa dog ogsaa finde sit Udtryk, at den Døbte *personligt* overtager Daabs-Løftet.

Dertil Confirmationen, en herlig Opfindelse, naar man antager et Dobbelt: at Gudsyndkelsen gaaer ud paa at gjøre Nar af Gud, og at den hovedsagelig tilsigter at give Anledning til Familie-Festligheder, Selskaber, en glad Aften, et Gjestebud, deri forskjelligt fra andre Gjestebud, at dette – hvor raffineret! – »tillige« er af religiøs Betydning.

»Det spæde Barn« siger Christenhed »kan jo ikke personligt overtage Daabsløftet, dertil udfordres en virkelig Person.« Saa har man – er det genialt eller sindrigt? – valgt Alderen 14 à 15 Aar: Dreng-Alderen. Denne virkelige Person – der er ikke Noget i Veien, han er Mand for personligt at overtage det paa det spæde Barns Vegne aflagte Daabs-Løfte.

En Dreng paa 15 Aar! Dersom der var Tale om 10 Rigsdaler, vilde Faderen sige: nei, min Dreng, det kan man ikke lade Dig raade over, dertil er Du for grøn om Næsen. Men sin evige Salighed betræffende, og hvor det gjælder om som virkelig Personlighed at føie Personlighedens Alvor til Det, der dog ikke kunde i dybere Forstand kaldes Alvor, at et spædt Barn forpligtes ved et Løfte: er 15 Aars Alderen den meest passende.

Den meest passende, aah ja, naar som tidligere bemærket, Gudsyndkelsen antages at tilsigte et Dobbelt, paa en – kan man kalde det saa? – fiin Maade at holde Gud for Nar, og at foranledige smagfulde Familie-Festligheder. Saa passer det fortræffeligt, som Alt ved denne Leilighed, ogsaa det vedtagne Dagens Evangelium, der, som bekjendt, begynder saaledes: »da Dørene vare lukte« – og det passer i Særdeleshed en Confirmations-Søndag; det er med sand Opbyggelse man hører en Præst læse det op paa en Confirmations-Søndag.

Confirmationen, det sees da let, er langt dybere Nonsens end Barne-Daaben, just fordi Confirmationen gjør Fordring paa at skulle supplere hvad der savnedes ved Barne-Daaben: en virkelig Personlighed, der, bevidst, kan overtage et Løfte en evig Saligheds Afgjørelse betræffende. Derimod er dette Nonsens i en anden Forstand snildt nok, tjenende Præsteskabets Egoisme, der meget godt forstaaer, at hvis Afgjørelsen i Forhold til Religion forbeholdtes Mandens modne Alder (det eneste Christelige og det eneste Fornuftige) vilde Mange maaskee have Charakter til ikke skrømtet at ville være Christne. Derfor søger »Præsten« at bemægtige sig Menneskene i den spæde, den unge Alder, at de saa i den modnere Alder skulle have den Vanskelighed at maatte bryde en »hellig« Forpligtelse, rigtignok fra Dreng-Alderen, men hvad dog maaskee Mangen har en Overtro imod. Derfor bemægtiger Præsteskabet sig de Spæde, Drengen, modtager hellige Løfter af ham o. D. Og hvad den Guds Mand »Præsten« gjør, det er jo gudeligt Foretagende – ellers kunde maaskee Analogie fordre, at da der er et Politie-Forbud, som forbyder Conditorer at skjenke for Dreng, at der saaledes udkom et Forbud mod at modtage høitidelige Løfter en evig Salighed betræffende af – Dreng, et Forbud for at afværge, at, fordi Præsterne selv ere Meneedere, at de derfor ikke faae Lov til at arbeide i Retning af – til Trøst for dem selv – det størst mulige commune naufragium, at hele Samfundet bliver Meneedere; og det er som beregnet herpaa, at lade 15aars Dreng ved helligt Løfte forpligte sig en evig Saligheds Afgjørelse betræffende.

Altsaa Confirmationen er i sig selv langt dybere Nonsens end Barne-Daaben. Men for ikke at lade noget forsømt, der paa nogen Maade kunde bidrage til at gjøre Confirmationen til lige det Modsatte af hvad den udgiver sig for at betyde, har man faaet denne Handling sat i Forbindelse med alt muligt Endeligt og Borgerligt, saa Confirmationens Betydning egentligen bliver: den Attest, Præsten udsteder, uden hvilken Attest vedkommende Dreng eller Pige slet ikke kan komme an i dette Liv.

Det Hele er Comedie-Spil – og maaskee kunde der i denne Henseende gjøres Noget for at bringe mere dramatisk Illusion i denne Høitidelighed, som f. Ex. hvis der udkom Forbud mod, at Nogen maatte blive confirmeret i Trøie, hvilket ikke passer sig for en virkelig Personlighed, item en Forordning, at de mandlige Confirmander skulde paa Kirke-Gulvet bære Skæg, hvilket naturligtviis kunde falde bort ved Familie-Festligheden om Aftenen, eller maaskee bruges til Commerce og Løier.

Med hvad jeg skriver, angriber jeg ikke Menigheden; den er vildledt, og man kan ikke fortænke den i – det

er menneskeligt – at den, overladt til sig selv, bedraget ved at Præsten har aflagt Eed paa det nye Testamente, synes godt om den Art Gudsdyrkelse. Men vee over Præsterne, vee over dem, disse eedfæstede Løgnere! Jeg veed det vel; der have levet Religionsspottere; de vilde have givet, ja hvad vilde de ikke have givet for at formaae hvad jeg formaar, men det lykkedes dem ikke, thi Gud var ikke med dem. Anderledes med mig; oprindeligt Præsterne saa velmenende som sjelden Nogen, just villig til at hjælpe dem, have de selv bragt det Modsatte over sig. Og med mig er den Almægtige; og han veed bedst, hvorledes der skal slaaes, saa det føles, at Latteren, betjent i Frygt og Bæven, maa være Svøben – derfor bruges jeg.

Vielsen

Sand Gudsdyrkelse bestaaer ganske simpelt i: at gjøre Guds Villie.

Men den Art Gudsdyrkelse var aldrig efter Menneskenes Hoved. Det der til alle Tider beskjeftiger Mennesket, Det der bevirker at Videnskaben kommer op, bliver til mange, mange Videnskaber, breder sig i uoverskuelig Vidtløftighed, Det hvoraf og hvorfor Tusinder af Præster og Professorer lever, Det der er Indholdet af Christenhedens Historie, ved hvis Studium den vordende Præst og Professor dannes, er at faae arrangeret en anden Art Gudsdyrkelse, bestaaende i: at gjøre sin Villie, men saaledes at Guds Navn, Guds Paakaldelse bringes i Forbindelse dermed, hvorved Mennesket mener sig sikkert mod at være en Ugudelig – ak, medens just dette er den meest kvalificerede Art Ugudelighed.

Exempel. En Mand er tilsinds at ville ernære sig ved at slaae Folk ihjel. Nu, han seer jo af Guds Ord, at dette ikke er tilladeligt, at Guds Villie er: Du skal ikke ihjelslaae. Godt nok, tænker han, men den Art Gudsdyrkelse er jeg ikke tjent med – og en Ugudelig vil jeg heller ikke være. Hvad gjør han saa? Han faaer fat i en Præst, som i Guds Navn velsigner Dolken. Ja, das ist was anders!

I Guds Ord anbefales eenlig Stand. »Men« siger Mennesket »den Art Gudsdyrkelse er jeg virkelig ikke tjent med – og en Ugudelig er jeg da rigtignok heller ikke; et saa vigtigt Skridt som et Ægteskab« (hvilket Notabene Gud fraraader, saa *han* altsaa mener, at det Vigtige er at lade være at gjøre »dette vigtige Skridt«) »skulde jeg gjøre dette uden at sikre mig Guds Velsignelse.« Bravo! »Derfor er jo den Guds Mand, Præsten, han velsigner dette vigtige Skridt« (hvis Vigtighed er at man lader det være) »og saa er det Gud velbehageligt« – og jeg faaer min Villie; og min Villie bliver Gudsdyrkelse; og Præsten faaer sin Villie, faaer 10 Rdlr., ikke tjente paa en simpel Maade som f. Ex. ved at børste Klæder for Folk eller ved at skjenke Øl og Brændeviin, nei, han var jo i Virksomhed paa Guds Vegne, at tjene 10 Rdlr. paa den Maade er: Gudsdyrkelse. Bravissimo!

Hvilket Dyb af Nonsens og Afskyelighed! Naar Noget er Gud ikke velbehageligt, bliver det ham saa derved velbehageligt, at der – det er jo at gjøre Ondt værre! – kommer en Præst med, som – det er jo at gjøre Ondt værre! – faaer 10 Rdlr. for at erklære det at være Gud velbehageligt?

Lad os blive ved Vielsen! I sit Ord anbefaler Gud eenlig Stand. Nu er der et Par, som ønsker at gifte sig. Dette Par burde jo vistnok, da de kalde sig Christne, selv vide Beskeed om, hvad Christendom er; men lad det nu saa være. De Elskende henvende sig saa til: Præsten – og Præsten er jo ved Eed forpligtet paa det nye Testamente, som anbefaler eenlig Stand. Hvis han nu ikke er en Løgner og Meeneder, som paa den nedrigste Maade tjener lumpne Penge, har han at bære sig saaledes ad. Han kan i det Høieste med menneskelig Deeltagelse for dette Menneskelige at være forelsket, sige til dem: »lille Børn, jeg er Den, til hvem I sidst skulde henvende Eder; at henvende sig til mig i den Anledning er i Grunden lige saa besynderligt som hvis En vilde henvende sig til Politie-Directeuren for at spørge ham, hvorledes han skulde bære sig ad med at stjæle. Min Pligt er at anvende Alt for at holde Eder tilbage; og i det Høieste kan jeg med Apostelen (thi det er ikke Mesterens Ord) sige: ja naar det endelig skal være, og I ikke kan styre Eders Brynde, saa see at komme sammen; »det er bedre at gifte sig end at lide Brynde.« Og jeg veed meget godt, at det vil gyse i Eder, naar jeg taler saaledes om, hvad I mener er det Skjønneste i Livet; men jeg maa gjøre min Pligt. Og derfor sagde jeg, at jeg var Den I sidst skulde henvende Eder til.«

Anderledes i »Christenhed.« Præsten – naar der bare er Nogle at klappe sammen, bevares; om de Vedkommende henvendte sig til Jordemoderen, de vare maaskee ikke engang der saa sikre paa at blive bestyrkede i, at deres Forehavende er Noget, som er Gud velbehageligt.

Saa blive de viede ∴: »Mennesket« faaer sin Villie, men det at faae sin Villie, raffineres til tillige at være Gudsdyrkelse; thi Guds Navn er bragt i Forbindelse dermed. De blive viede – af Præsten! Ah, det at Præsten er med, det er det Beroligende; denne Mand, som ved Eed er forpligtet paa det nye Testamente, og saa for 10 Rdlr. er det behageligste Menneske man kan have med at gjøre: denne Mand han indestaaer for, at denne Handling det er sand Gudsdyrkelse.

Christeligt maatte man sige: just den Omstændighed, at der er en Præst med, er det Værste af det Hele. Vil Du gifte Dig, saa see dog hellere at blive viet af en Smed, saa kunde det, om man kan tale saaledes, dog maaskee undgaae Guds Opmærksomhed; men naar der er en Præst med, kan det umuligt undgaae Guds Opmærksomhed. Just det, at Præsten er med, gjør det saa criminelt som muligt; husk paa, hvad der blev sagt til Een, der i et Uveir paakaldte Guderne: Lad blot Guderne ikke mærke, at Du er med. Og saaledes maatte man sige: seer dog blot at undgaae, at der er en Præst med. De Andre, Smeden og de Elskende, have ikke aflagt Eed paa det nye Testamente, saa gaaer det dog, om man kan tale saaledes, bedre an, end naar Præsten kommer til med sin - hellige Nærværelse.

* *
*

Al Religion, i hvilken der dog er nogen Sandhed, Christendommen afgjort, tilsigter en total Omforandring med et Menneske, vil, i Forsagelsen og Selvfornægtelsen, fravryste ham alt det, just det, ved hvilket han umiddelbart hænger, i hvilket han umiddelbart har sit Liv. Den Art Religion er »Mennesket«, som han forstaaer det, ikke tjent med. Historien er derfor, at der fra Slægt til Slægt lever en - hvor tvetydigt! - høist respecteret Samfunds-Classe: Præsterne. Deres Metier er: at vende hele Forholdet om, saa det Mennesket har Lyst til bliver Religionen, dog mod at paakalde Guds Navn og at betale noget Vist til Præsterne. Det øvrige Samfund er, naar man seer nøiere i Sagen, egoistisk interesseret i at opretholde Forestillingen om Præsten - thi ellers kan jo Falskneriet ikke komme istand.

Det at blive i det nye Testaments Forstand Christen er en saadan Radical-Forandring, at man, blot menneskelig talt, maa sige, det er den tungeste Sorg for en Familie, om en af dens Medlemmer blev Christen. Thi i en saadan Christen bliver Guds-Forholdet saa overmægtigt, at han er ikke »som« tabt, nei, at han i en langt mere afgjørende Forstand end ved at døe er tabt for Alt, hvad der hedder Familie. Det er derom Christus bestandigt taler, baade naar han sig selv betræffende siger, at det at være hans Discipel er at være hans Moder, Broder, Søster, at han ikke i anden Forstand har Moder, Brødre og Søstre; og naar han ideligt taler om den Collision at hade Fader og Moder, sit eget Barn o. s. v. Det at blive Christen i det nye Testaments Forstand er beregnet paa at løsne (som Lægen taler om at løsne Tandkjødet) at løsne den Enkelte ud af det Sammenhæng, ved hvilket han hænger i umiddelbar Lidenskab, og som i umiddelbar Lidenskab hænger ved ham.

Den Art Christendom var aldrig - ligesaa lidet nu, ubetinget ligesaa lidt nu som Aar 30 - efter Menneskets Hoved, men ham i inderste Hjerte, paa Liv og Død imod. Derfor er Historien den, at der fra Slægt til Slægt lever en høist respecteret Samfunds-Classe, hvis Metier er at gjøre Christendom til lige det Modsatte.

»Præsternes« Christendom forholder sig til: ved Hjælp af Religionen (som uheldigviis just er for at bevirke det Modsatte) at kline Familierne mere og mere egoistisk sammen, og til at arrangere Familie-Festligheder, skjønne, herlige Familie-Festligheder, f. Ex. Barnedaab og Confirmation, hvilke Festligheder, sammenlignede med f. Ex. Dyrehavstouren og andre Familie-Glæder, have en egen Art Fortryllelse, at det »tillige« er religieust.

»Vee Eder« siger Christus til de Lovkyndige (Skriftkloge) »at I have taget Kundskabens Nøgle; selv gaae I ikke ind (nemlig i Himmeriges Rige, cfr. Mtth. 23, 13) og Dem, som vilde gaae ind formene I det«. (Luc. 11, 52.).

Dette er Præstens høist respekterede Virksomhed, en Næringsvei, der forhindrer Menneskene i at indgaae i Himmeriges Rige. Til Vederlag gjør saa »Præsten« sit Bedste i Retning af Præstationer, for hvilke f. Ex. Agent Carstensen har i stor Stil afgjort Talent, skjønne, herlige Festligheder med - som lidt Viin smager godt i Limonade - med lidt Religieust i, hvad Carstensen ikke kan præstere dog han kunde maaskee blive ordineret.